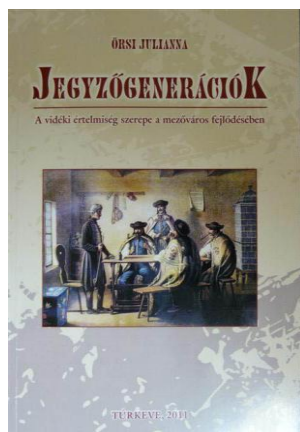

Jegyzőgenerációk

Egy értelmiségi család története

Karcagról

Örsi Julianna - amint a könyv bemutatóján elmondta – valamikor a 70'-es években kezdett foglalkozni a karcagi Varró család történetével. Az akkor összegyűlt anyagot (és a témát) azonban hamarosan félretette, s csak három és fél évtized múltán, 2009-ben vette elő újból. Ekkor viszont igen intenzíven és nagy alapossággal kezdett a kutatáshoz, mert a Magyar Tudomány Ünnepeére megjelent könyv felsorolása szerint két év alatt nyolc országos és megyei levéltárat, öt múzeumi adattárat, nyolc könyvtári gyűjteményt keresett fel, nem feledve természetesen az érintett térség szóba jöhető egyházközségeinek írástárait sem. S e felsorolást még jócskán kiegészíti annak a huszonnyolc kutatónak, helytörténésznek, hagyományőrzőnek a neve, akikkel a Varrók kutatása során konzultált. A kétéves munka végeredménye az a közel háromszáz oldalas kötet, amit november 4-én, a Városi Csokonai Könyvtár olvasótermében Elek György helytörténész ajánlott az érdeklődők figyelmébe.

A szerző történész, néprajztudós és ezen belül is társadalomkutató, s mint ilyen természetesen az egyszerű leszármazástörténetnél jóval nagyobb mélységeket látott meg és „vett ki” a rendelkezésre álló anyagból. Az impozáns terjedelmű munka ugyanis a 19.század elejétől kialakuló rokon szálak és rokon családok bemutatásával túllép a családtörténet keretein, s egy szeletnyi nagykunsági értelmiségtörténetté lesz. A címadásban erre a tartalmi többletre helyeződik a hangsúly – kimarad belőle, hogy a könyv a karcagi Varrók és a velük rokon kapcsolatba került nagykunsági értelmiségi családok története. Pedig igazából erről van szó.

Mivel a család a 18.század nagy migrációs hullámaival érkezett a Nagykunságra és Karcagra, a szerző bevezetesként alapos és gondos genealógiai kutatások nyomán tárja elének azt, amit a magyarországi, elsősorban a szóba jöhető területen előforduló Varró családokról tudni lehet. A Karcagon jegyzősködő ős, Varró István, 1735-ben lépett a város szolgálatába, innentől kezdődik a redemptus- földbirtokos- értelmiségi család 19.század végéig követhető históriája. Színes és érdekes történet ez, hiszen szereplői kiemelkedő egyéniségei a korabeli Karcagnak és a Nagykun kerületnek. Varró István, jogi ismereteit, latin nyelvtudását, tárgyalókészségét a redempciós tárgyalások során is igénybe vette a Jászkun Kerület, amelynek ő lett az egyik hivatalos követe Bécsben. De a nyelvészek az 1830-as években az ő nevéhez kötötték a kun miatyánkot illetve annak közlését is.

Fia, unokái, dédunokái mind Debrecenben készültek fel a jogi pályára, ahol az országos hírű professzoroktól nemcsak a megfelelő ismereteket, a hivatalos működéshez szükséges nyelveket (latint és németet) tanultak, hanem a kor színvonalán álló műveltséget is szereztek. Az oskolában szövődött kapcsolatok persze a későbbiekben is megmaradtak, s a hivatalokhoz (jegyzői asztalokhoz, katedrákhoz, szószékekhez) jutott egykori tógátusok ismeretségen alapuló kapcsolatai az egész Alföldet behálózták. A professzorok szellemisége mellett bőven lehetett tanulni az olyan kiemelkedő diákoktól is, mint Csokonai. Varróék tehetős házánál e kapcsolatok révén a költő is megfordult.

A karcagi jegyzőség e család tagjai történetében a pályakezdsnek számít. A Varrók között 1848-ig több kerületi tisztviseelő, egy karcagi főbíró is akadt. 1848-ban Varró László lett az első, a frissen elfogadott választási törvény által választott és az új képviselő-testület élén hivatalba lépő főbíró Karcagon, aki a szabadságharc veresége után még másfél évtizedig vezette a várost. Unokatestvére ~ Sámuel, nemzetőrtiszt az 1860-as évektől több alkalommal országgyűlési képviselő és halálig minisztériumi tisztviseelő volt. A család az 1860-as években költözött el végleg Karcagról, de emlékük, főként a nevüket viselő utca, nyomán máig él.

Nagyon érdekes tagja a családfának az irodalomtörténésznek készül Varró Sándor. A sajnos korán, huszonegy évesen elhalt fiatal tudós számos nagy tehetséget mutató publikációja mellett kunsági népköltési gyűjtést is végzett, de ő közölte pl. a Vasárnapi Újságban Csokonai Varró Jánoshoz írott versét, amit a családi levéltár őrzött meg az utókornak.

Érdekesek a rokoni szálak, amik a hasonló vagyoni állapotú és társadalmi állású jászkun kerületi familiák és a Varrók között szövődtek. A szerző ezeket az a családokat is számba veszi, a családi kötelék kialakulásától több esetben napjainkig. Házasság révén rokonságba kerültek ugyanis a túrkevei Várady, a karcagi-túrkevei Laczka, a karcagi Kálmán és a nagy tekintélyű kisújszállási Illéssy családdal. Természetesen pontos képet kapunk a vidéki értelmiségi-gazdálkodó família tagjainak anyagi helyzetéről, birtokaik méretéről, gazdaságuk gyarapításáról, vállalkozásaikról, s ezekkel kapcsolatosan számos eredeti dokumentum betűhív leírását is megtaláljuk a kötetben – ami különösen elevenné teszi az ábrázolt korszakot. De egyébként is olyan a könyv, mint egy 18-19.századi olvasókönyv, hiszen literátus Varrók számos írásműve mellett olyanokat is megtalálunk benne, amik hozzájuk, róluk, velük kapcsolatban íródtak. Mindezt pedig jelentős számú, remekül kiválasztott illusztráció (festményreprók, fotók, dokumentumok, térképek) teszi teljessé.

(Örsi Julianna: Jegyzőgenerációk: A vidéki értelmiség szerepe a mezőváros fejlődésében. Túrkeve. Kiad. A Túrkevei Kulturális Egyesület, 2011. 288.old.)

Elek György